ŻYDOWSKA TRASA PAMIĘCI W BOCHNI - PLAN GETTA

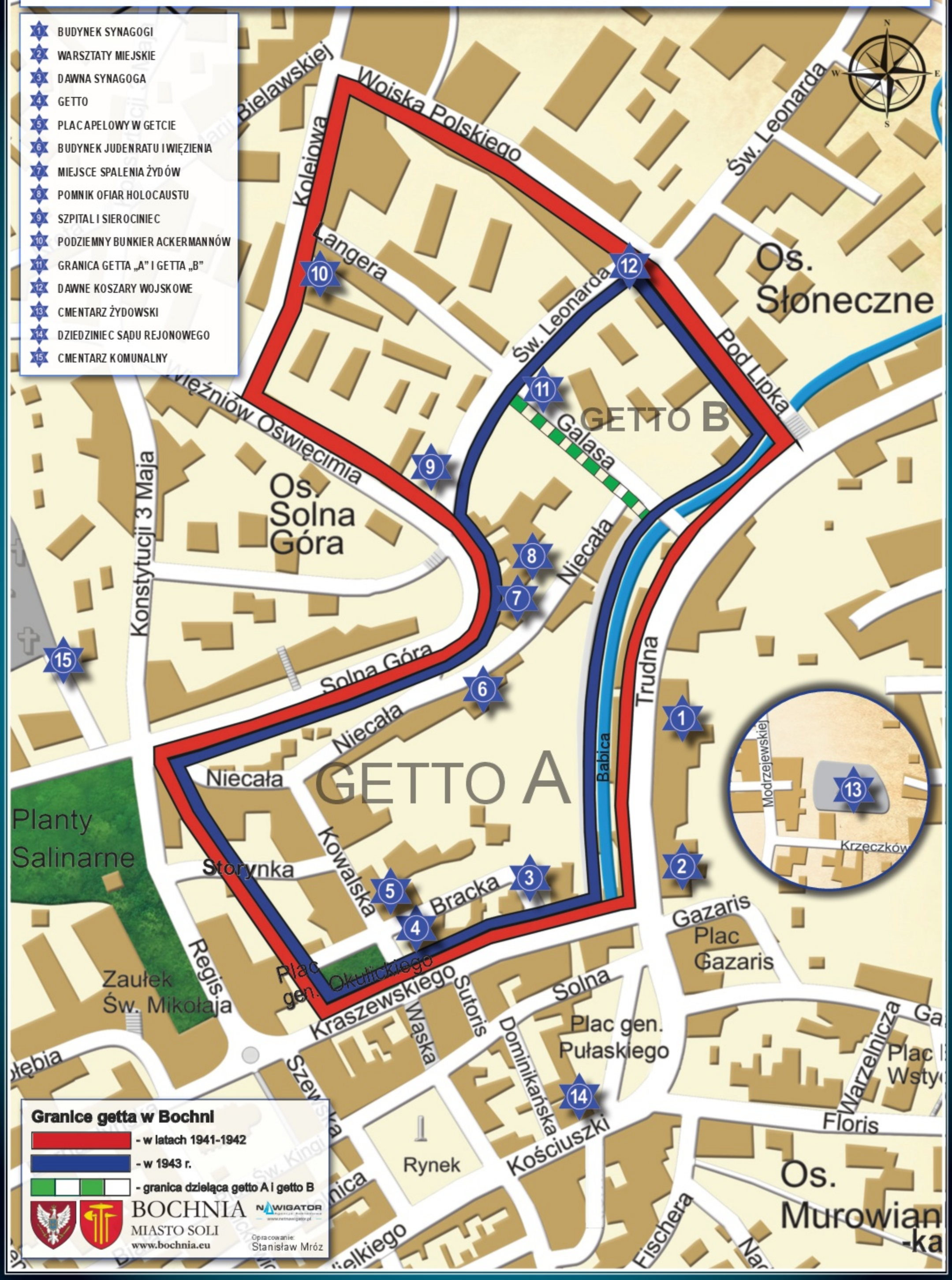

Wydawca: Stowarzyszenie Bochniaków i Miłośników Ziemi Bocheńskiej - Bochnia 2019
Zadanie publiczne: „Żydowska Trasa Pamięci w Bochni - plan getta" współfinansowane ze środków Gminy Miasta Bochnia

BOCHNIA MIASTO SOLI
www.bochnia.eu

Druk: COLOR PLUS STUDIO
DRUKARNIA - INTERNET

11. Linia graniczna getta „A" i „B"

W 1943 r. Niemcy utworzyli w części getta obóz pracy przymusowej (Zwangsarbeitslager), tzw. getto „A". Pozostała północną część (getto „B") przeznaczyli dla niezdolnych do pracy – chorych, starszych i dzieci. Granica biegła wzdłuż obecnej ul. Casasa. Dla getta zlikwidowano 4 września 1943 r.

THE BOUNDARY LINE OF THE GHETTO

THE BOUNDARY LINE OF THE GHETTO „A" AND THE GHETTO „B" - On 1 January 1943 the Nazis turned the ghetto into a forced labour camp (Zwangsarbeitslager). Ghetto „A" was built, and the remaining northern part (ghetto „B") housed those unfit to work. The border ran along today's Casasa St. Both ghettos were liquidated on 4 September 1943.

12. Dawne koszary wojskowe

Po przeciwnej stronie ulicy, 25 sierpnia 1942 r. na dziedziniu koszar Niemcy zgromadzili ok. 3000 Żydów i wywieźli do obozu zagłady w Bełżcu.

FORMER MILITARY BARRACKS

FORMER MILITARY BARRACKS - On 25 August 1942, across the street, in the courtyard of the barracks, the Nazis gathered approx. 3,000 Jews and deported them to the death camp in Belzec.

13. Cmentarz żydowski na Krzeczkowie

Cmentarz żydowski był miejscem licznych egzekucji Żydów oraz miejscem pochówku mordowanych zarówno w getcie, jak i poza nim. Został też zbezczeszczony i zdewastowany przez Niemców, którzy zniszczyli lub wywieźli wiele nagrobków.

JEWISH CEMETERY

JEWISH CEMETERY - Numerous Jews were executed in the Jewish cemetery, and it was the burial place of many other Jews buried both in and outside the ghetto. The cemetery was vandalised by the Nazis and many tombstones were broken or taken away.

14. Dziedzińiec Sądu Rejonowego

10 listopada 1942 r. policjanci niemieccy przywieźli tu z więzienia w Wiśniczu 146 Żydów, w celu wysyłania do obozu zagłady. Trzech chorych, niezdolnych do transportu zastrzelili na dziedzińcu Sądu, a dwudziestu jeden na cmentarzu żydowskim.

DISTRICT COURT COURTYARD

DISTRICT COURT COURTYARD - On 10 November 1942, 146 Jews from the prison in Wisnicz were brought here to complete the required quota of 1,000 people to be sent to the concentration camp. 3 of them who were ill, and thus unfit for transport, were shot in the courtyard of the Court. 21 other Jews were killed in the Jewish cemetery.

15. Cmentarz komunalny

W latach 1942 - 45 policja niemiecka rozstrzelała tu 500 - 600 osób pochodzenia żydowskiego i narodowości polskiej.

MUNICIPAL CEMETERY

MUNICIPAL CEMETERY - In the years 1942-1945, the German police shot between 500 and 600 Jews and Poles here.

1. Budynek synagogi

W latach 1932-1937 bocheńscy Żydzi wznieśli budynek z przeznaczeniem na synagogę. Budynek ten Niemcy zdewastowali i przekształcili w fabrykę dykt i skład wyrobów stolarskich.

בית הכנסת

בנין זה שנבנה בשנים 37-1932 שימש כבית הכנסת הראשי עד סתיו 1939. מיד בתחילת הכיבוש הגרמני הוא הוחרם לצרכיהם והם חיללוהו. כאשר הוקמו בתי המלאכה הופעלה בבנין סדנה לעבודות גרות.

THE SYNAGOGUE-was built by Bochnia Jews during the years 1932 - 1937. Under the Nazis it was desecrated and became a plywood factory and carpentry warehouse.

2. Warsztaty Miejskie

W latach 1941-1943 funkcjonowały w tym budynku i kilku innych Warsztaty Miejskie dające pracę ok. 3 tys. mieszkańców getta. Dzięki temu bocheńskie getto mogło istnieć do września 1943 r. Inicjatorem powstania Warsztatów był bocheński Żyd Salomon Greiwer.

בתי המלאכה

מיתי 1941 ועד חיסול הגטו בספטמבר 1943 פעלו כאן בתי מלאכה שאותם יסד יהודי בוכניה שלמה גרייבר. המחיה לפליטה זו היה עוד בתביה האחרון שאר. בתי המלאכה פעלו בין השאר בבנין שאיפשר בניה ספר יהודי מבבנין מעגון "פרדקה". מעבר בתי המלאכה שהן בחזוב פלריש 3.

THE URBAN WORKSHOPS, in this and some other buildings, functioned during the years 1941-1943. They provided work for 3 thousand ghetto inhabitants and enabled the ghetto to exist until 1943. The initiator of the workshops was Bochnia Jew Salomon Greiwer.

3. Dawna synagoga

W tym rejonie znajdowała się bóżnica żydowska, sprofanowana przez Niemców. Urządzono tam kuchnię dla pracowników Warsztatów Miejskich.

בית המדרש של חסידי פרשדה

כאן החזיקים בית המדרש של חסידי פרשדה. במטבח המלחמה הוא חלל על ידי הגרמנים, שהפעילו בו מטבח עבור היהודים שהעסקו בבתי המלאכה.

JEWISH SYNAGOGUE-in this area was a Jewish synagogue, desecrated by the Nazis. The kitchen for Urban Workshops' employees was situated there.

4. Getto

W marcu 1941 r. Niemcy utworzyli w Bochni Żydowską Dzielnicę Mieszkaniową – getto. W wyniku trzech akcji eksterminacyjnych (VIII 1942 r., XI 1942 r. i IX 1943 r.) getto zostało zlikwidowane, jego mieszkańcy rozstrzelani lub wywiezieni do obozów w Bełżcu, Auschwitz, Płaszowie i Szebniach.

הגטו

במרץ 1941 הקימו הגרמנים את הגטו וכלאו בו את יהודי בוכניה מהסביבה. בעקבות מבצעים המלחמה, הוקיימו בגטו שלוש אקציות גדולות באוגוסט ובנובמבר 1942, בספטמבר 1943. עם שילוח חשבי הגטו לחתמת ההשמדה נגלה ושאריים לחתמת העבודה וחלאת שבויה וחלאת הרחוק הגטו מיושבי מחוזל.

JEWISH RESIDENTIAL DISTRICT-THE GHETTO-In March 1941 the Nazis formed a Jewish residential district in Bochnia, the ghetto. As a result of three liquidation actions (August 1942, November 1942 and September 1943) the ghetto was closed down and its inhabitants were executed or deported to Bełżec, Auschwitz, Płaszów and Szebnie camps.

5. Plac apelowy w getcie

1 - 4 IX 1943 r. na placu między ul. Bracką a Kowalską Niemcy zgromadzili kilka tys. pozostałych przy życiu Żydów. Chorych i starych wywieziono na zagładę do obozu w Auschwitz, a zdrowych do obozu pracy w Szebniach. Na początku września 1943 r. rozstrzelano tu setki Żydów.

כבר חסמדים

כאן היה כבר המקודים. בתחילת ספטמבר 1943 היכו הגרמנים בשוח זה כמה אלפים מיהודי הגטו ששרדו עד אז. את הזקנים והחולים שלחו לאושביץ ואת הבריאים שלחו לעבודה. ב-4.9.1943 יורה הגרמנים בקבוצת הכבר כמה מאות יהודים. נתרים הנשארו לעבודות איסוף חפץ הרכוש שנוטש בגטו המחוסל.

THE ASSEMBLY AREA IN THE GHETTO During 1 - 4 September 1943, on the square between Bracka St. and Kowalska St., the Nazis gathered together several thousand Jews who were still alive. The sick and the elderly were deported to the Auschwitz extermination camp, and the healthy to the labour camp in Szebnie. At the beginning of September 1943 hundreds of Jews were shot here.

6. Budynek Judenratu i więzienia

W tym budynku mieściła się Rada Żydowska (Judenrat), Policja Żydowska (Judischer Ordnungsdienst) i więzienie, w którym torturowano osoby pochodzenia żydowskiego.

משכן היודנראט ובית הכלא

בנקודה קיומו של הגטו שכנה כאן המועצה היהודית (יודנראט), המשטרה היהודית (אורדנונגסדינסט) ובית הכלא, שבו הוחזקו המעוללים מעינים.

THE BUILDING OF THE JUDENRAT AND THE PRISON - In this building were located the Jewish Council (Judenrat), the Jewish Police (Judischer Ordnungsdienst), and the cells where arrested Jews were tortured.

7. Miejsce spalenia Żydów

4 IX 1943 r. na końcu ul. Solna Góra-boczna Niemcy spalili zwłoki Żydów rozstrzelanych na placu apelowym getta i ok. 200 rozstrzelanych pod wysoką skarpą po przeciwnej stronie ulicy.

הנבעה באמצת הרחובות שלנה-עורה לאומרדה

על גבעה זו שרפו הגרמנים כ-300 גופות של יהודים. חלקם נרצחו בתהלך האקציה האחרונה, אחרים נורו לאחר שנתפסו בנסותם להסתתר מפני המעלה.

PLACE WHERE THE JEWS WERE BURNT - On 4th September 1943, at the end of Solna Góra St., the Nazi occupation forces burned about 300 Jewish corpses. Of these, were those shot at the assembly area, plus about 200 others shot on the high embankment on the opposite side of the street. They were discovered after they had tried to hide.

8. Pomnik Ofiar Holocaustu

Inicjatorami i fundatorami pomnika byli: Miriam Romm, Rachel Kollender i Stowarzyszenie Bochniaków w Izraelu (2006). Pomnik autorstwa światowej sławy rzeźbiarki z Izraela - Yael Artzi. Przedstawia kamienne tablice z Dziesięciorgiem Przykazań. Przełamane na pół, zniszczone i zryte pokazują destrukcję zasad moralnych w czasie Holokaustu.

האנדרטה

את רעיון האנדרטה יזמה מרים רום, היא הוקמה בשיתוף עם חיל קולנדר ואגודת יוצאי בוכניה בישראל ב-2006. היוצרת היא האמנית הבינלאומית, הפסלת הישראלית יעל אוצי. האנדרטה מסמלת את לוחות הברית מושבר בחלקה העליון מציין את קריסת הערכי "לא תרצח".

THE MONUMENT TO THE VICTIMS OF THE HOLOCAUST FROM BOCHNIA AND THE SURROUNDING AREA The initiators and founders of the monument were: Miriam Romm, Rachel Kollender and the Association of Bochnia Jews in Israel (2006). The monument is by a world famous sculptor from Israel - Yael Artzi. It shows the stone tablets with the Ten Commandments, broken in half and defaced, to symbolize moral destruction during the Holocaust.

9. Szpital i sierociniec

W budynku po przeciwnej stronie ulicy mieścił się szpital zakaźny dla mieszkańców getta, zlikwidowany 25 VIII 1942 r. Personel i pacjentów zamordowano w Puszczy Niepołomickiej (Baczków). Potem otworzono tu sierociniec dla kilkudziesięciu żydowskich dzieci, zlikwidowany w XI 1942 r. Dzieci i personel zabijano na miejscu.

בית חולים ובית היתומים

בבנין מעבר לכביש המקיים בתקופת הגטו בית חולים. הוא חוסל באוגוסט 1942, המחלה החולים הפסיע ליער ויישלמיה (בצ'קוב). הגרמנים רצחו אותם ביחיות קברו אותם בקבר אחים. כאשר רבים מהם עדיין בחיים. לאחר מכן הוקמה כאן בית יתומים יהודי. הילדים והצוות נרצחו בתקופת 1942 באקציה בנובמבר

HOSPITAL AND ORPHANAGE - In the building located across the street was an Isolation Hospital for the ghetto residents which was closed down on 25 August 1942. The staff and patients were killed in the Niepolomice Forest (Baczków). Afterwards, an orphanage was opened here for dozens of Jewish children, but was closed in November 1942. The children and staff were killed there.

10. Podziemny bunkier Ackermannów

W tym miejscu w lipcu 1942 r. Niemcy zastrzelili kilkanaście osób w tym rodzinę Majera Ackermanna, bocheńskiego dorożkarza. 15 grudnia 1942 r. odkryto tu podziemny bunkier i zastrzelono ukrywających się w nim Żydów, a sam bunkier zniszczono granatami.

הטרגדיה של משפחת אקרמן - הבונקר התת קרקעי

בגלל 1942 הצוו הגרמנים חריפה יהודים, ביניהם בני משפחת אקרמן. בדצמבר 1942 גילו הגרמנים בתקנה זה בונקר שהוסתרו בו יהודים. כל היהודים נורו והבונקר הרסו לאחר שהשלכו לתוכו רימונים.

TRAGEDY OF ACKERMANN FAMILLY THE UNDERGROUND BUNKER - Here in July 1942 the Nazis shot dozens of people, including the family of Majer Ackermann, a Bochnia cabman. On 15 December 1942 an underground bunker was discovered on the family property and the Jews who were hiding in it were shot. The bunker itself was destroyed with grenades.

ŻYDOWSKA TRASA PAMIĘCI W BOCHNI

PLAN GETTA

Holokaust to straszne słowo. Kojarzy się dzisiaj głównie z obozami zagłady i obozami koncentracyjnymi, a przecież eksterminacja narodu żydowskiego odbywała się w całej Europie, w wielu miastach i miasteczkach. Trudno nam dzisiaj wyobrazić sobie, że holokaust przeżyła także Bochnia w jego straszliwym wymiarze, że w budynkach i na ulicach Bochni, głównie na obszarze getta rozgrywały się w latach 1942-1943 sceny, mrożące krew w żyłach, że jedni ginęli na oczach innych, a potem ci, którzy przeżyli jedną akcję eksterminacyjną, ginęli w następnej.

Inicjatywa utworzenia w Bochni Żydowskiej Trasy Pamięci wyszła od Stowarzyszenia Bocheńskich Żydów w Izraelu, którego prezesem jest od lat pani dr Rachel Kollender. Pan Aleksander Gutfreund już w 2005 r. przygotował projekt utrwalenia na 13-tu tablicach, miejsc w Bochni, które szczególnie krwawo zaznaczyły się w historii bocheńskiego getta i tych, które związane są z tradycją bocheńskich Żydów. Starania w tej sprawie podejmowały panie Rachel Kollender, Miriam Romm i pan Adam Aptowicz z Izraela.

Ten rozmiar tragedii bocheńskich Żydów przykryty dzisiaj kurzem niepamięci, obowiązani jesteśmy przypomnieć obecnemu i następnym pokoleniom Bochnian. Zobowiązuje nas do tego szacunek dla ofiar.

Stanisław Kobiela | WB 106S/2015

www.bochniacy.pl

Zastosowane w publikacji kody QR zawierają odnośniki do portali Stowarzyszenia Bochniaków i Miłośników Ziemi Bocheńskiej oraz Urzędu Miasta Bochnia. Ich wykorzystanie pozwala na uzyskanie dostępu do poszerzonych informacji o miejscach zwiedzanych w ramach Żydowskiej Trasy Pamięci w Bochni. Podczas zwiedzania uruchom na tablecie lub smartfonie aplikację do odczytu kodu QR. Zbliż czytnik do jednego z dwóch kodów w opisie trasy a następnie otwórz odnośnik do konkretnego rozszerzonego opisu na wymienionych wyżej portalach. Opisy na portalach internetowych zawierają informacje w języku polskim i angielskim. Warunkiem użytkania połączenia jest posiadanie dostępu do internetu.

www.bochnia.eu